

Jelentés a „B”-i gyerekek „A”-i nevelési-oktatási intézményekbe iratásáról

A vizsgálat megindítása

2008 júliusában panaszt kaptam „A” település iskolájának és óvodájának működésével kapcsolatban. A beadványozó szerint „A” „színmagyar” nevelési-oktatási intézményeit népszerűsíti a környező falvakban. Az „A”-i iskolába csak egy-egy cigány származású gyermeket vesznek fel (őket is csak azért, hogy ne érhesse diszkrimináció vádja az iskolát), a roma diákok többségét különböző indokokkal elutasítják. Állítólag a szomszédos „B”-be is kisbuszt járatnak, hogy összegyűjtsék a „magyar” óvodásokat. A szomszéd községek iskolái ennek következtében szegregálódnak, „cigányiskolákká” válnak.

Az ügy tisztázása érdekében az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv.) 17. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat módszerei

Eljárásom során részletes tájékoztatást kértem „A”, és „B” polgármesterétől a gyerekek létszámáról, a bejáró és helyi diákok számáról, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányáról, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedésekről, a szomszédos településekkel esetlegesen kialakult együttműködésről, közoktatási megállapodásokról. Beszereztem továbbá a nevelési-oktatási intézmények alapító okiratait, pedagógiai programjait. (Fel szerettem volna venni a kapcsolatot a helyi cigányság képviselőivel is, de jelenleg egyik településen sem működik cigány kisebbségi önkormányzat. Mivel a beadványozó névtelenül tette panaszát, tőle sem volt mód további részletek, bizonyítékok beszerzésére.)

A vizsgálat által megállapított tények

„A” polgármestere tagadta, hogy az önkormányzat intézményeit azzal népszerűsítették volna a környező településeken, hogy „cigánymentes” nevelést, oktatást biztosítanak. „B” polgármestere sem említett konkrétumokat ebben a kérdésben. Ugyanakkor a „B”-i polgármester által nyújtott részletes adatok egyértelművé tették, hogy „B”-ről csak nem-roma gyermekek járnak át „A”-ba.

Az „A” által fenntartott alsó tagozatos általános iskolába összesen 10 diák jár át „B”-ből, a tájékoztatás szerint mindegyikük a többségi társadalom tagja, cigány tanulók nem iratkoztak át az „A”-i iskolába. Az „A”-i óvodába 14 gyermeket szállítanak át, a tájékoztatás alapján köztük cigány származású nincsen. „A” polgármestere szerint az „A”-i nevelési-oktatási intézményekben azért nem tanulnak, vagy csupán nagyon kis létszámban roma származású gyermekek, mert a településen eleve alacsony lélekszámú a roma közösség. Azt, hogy cigány

gyerekek jelentkezését elutasította volna bármelyik „A”-i nevelési-oktatási intézmény az „A”-i polgármester tagadta, és a „B”-i polgármester sem tudott konkrét példát említeni. A „B”-i polgármester szerint a romák között fel sem merült, hogy elmenjenek „B”-ről, ezért közülük nem is jelentkezett senki „A”-i nevelési-oktatási intézményekbe.

„B” ugyanakkor elismerte, hogy az összevont (óvoda, iskola) szülői értekezleteken egyes szülők a cigány gyermekek növekvő számával indokolták a kialakult helyzetet. (A tájékoztatás szerint: a „B”-i óvodában 2 csoportban 50 kisgyermeket nevelnek, 60%-os a roma gyermekek aránya. A „B”-i általános iskolába 165 diák jár, 50%-ban cigány tanulók, ez az arány azonban osztályonként eltérést mutat: 30-70%.) Ugyanakkor az is igaz, hogy 2 évet késett a korszerű, 80 férőhelyes óvoda átadása „B”-n, a szülők pedig „megunták” a szükség-óvodát.

„A” polgármestere tagadta, hogy iskolabuszt működtetne a „B”-i 14 óvodáskorú gyermek „A”-ba szállítására. Ugyanakkor „B” fényképekkel is igazolta, hogy „A”-ból egy Nissan típusú mikrobusz reggel és este kétszer fordulva, ingyen szállítja a „B”-i óvodás gyerekeket a „A”-i óvodába. A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának tájékoztatása szerint az érintett forgalmi rendszámú mikrobusz tulajdonosa és üzemeltetője „A” Község Önkormányzata.

Következtetések

A rendelkezésre álló információk alapján nem bizonyítható, hogy „A” bármiféle „cigányellenes propagandát” folytatott volna. Ugyanakkor tény, hogy nevelési-oktatási intézményeiben csak nem-roma „B”-i gyermekeket nevel, oktat, aminek következtében a „B”-i iskolában és óvodában megnőtt a cigány gyermekek aránya. Az bizonyítható tehát, hogy a „B”-i szülők egy részétől kiinduló spontán szegregációs folyamatot a „A”-i önkormányzat intézkedése is támogatja, hiszen ingyenesen biztosítja 14 nem roma „B”-i óvodás reggeli és esti szállítását „B” és az „A”-i óvoda között.

Az önkormányzatok kötelezettségei közé tartozik a saját intézményeik körében az egyenlő bánásmód biztosítása. Adott esetben egy állapot minden aktivitást nélkülöző fenntartása is megvalósíthatja a jogellenes elkülönítés tényállását. Tehát pl. a spontán módon kialakult szegregáció felszámolása is az önkormányzat kötelessége, akkor is, ha az elkülönültség nem az önkormányzat politikája következményeként jön létre. A szegregáció megvalósulásának tehát nem feltétele a jogellenes elkülönítésre irányuló szándék.

Az önkormányzatok más önkormányzat egyenlő bánásmód biztosítási kötelezettségének teljesítéséért nem vonhatók felelősségre. Ugyanakkor az adott ügyben is nyilvánvaló, hogy az egyik önkormányzat magatartása jelentősen gyengítheti egy másik önkormányzat esélyegyenlőség irányában tett erőfeszítéseit.

A kistérségek létrehozásának fő motívumai között is megtalálható az esélykiegyenlítés szerepe: a közigazgatási rendszer korszerűsítésével kapcsolatos feladatokról szóló 2198/2003. (IX. 1.) Korm. határozat a kistérségek létrehozásának céljaiként

- *a minden állampolgár számára elérhető minőségi szolgáltatásokat,*

- *az indokolatlan társadalmi és területi egyenlőtlenségek mérséklődését*

jelölte meg. Az azonos kistérséghez tartozó két önkormányzatnak tehát kötelessége együttműködni az esélykiegyenlítés érdekében.

Összefoglalóan megállapítható, hogy "A" azzal az intézkedésével, hogy ingyenes szállítást biztosít több "B"-i nem cigány gyermek "A"-i óvodába járásához, támogatja a "B"-i szülők egy részének a spontán szegregáció folyamatát elindító magatartását.

Intézkedések

Az ombudsman alapvető joggal kapcsolatos visszásság esetén járhat el, amely az Obtv. definíciója szerint nem csupán alapvető jog sérelme esetén valósul meg, hanem *annak közvetlen veszélye* esetén is, függetlenül attól, hogy az cselekvés vagy mulasztás eredménye.

A kisebbségi jogokkal kapcsolatos visszásság, így különösen a jogtalan elkülönítés kialakulásának megelőzése érdekében az Obtv. 21. § (1) bekezdése alapján azzal a

kezdeményezéssel

fordulok „B” és „A” települések képviselőtestületeihez, hogy

- együttes képviselőtestületi ülésen tárgyalják meg a jelentésemet,
- a „B”-i nevelési/oktatási intézmények szegregálódásának megelőzése érdekében fogalmazzanak meg érdemi intézkedéseket (például biztosítsák, hogy az „A”-i óvoda és iskola kínálatáról minden tájékoztatás eljusson a „B”-i cigány lakossághoz),
- megállapodásban rögzítsék ez irányú együttműködésük kereteit.

Budapest, 2009. január 20.

Dr. Kállai Ernő